

Alevilik Söyleşileri

Cafer Solgun

8

Proje Koordinatörü: Prof. Dr. İlhan Kaya

Söyleşiyi Yapanlar: Enver Yalçın, Abdurrahman Kaplan

Uluslararası Kültürel Araştırmalar Merkezi • International Cultural Research Center • Navende Lêkolîna Çandeyîya Navneteweyî

SÖYLEŞİ

Alevilik Söyleşileri

Cafer Solgun

Proje Koordinatörü: Prof. Dr. İlhan Kaya

Söyleşiyi Yapanlar: Enver Yalçın, Abdurrahman Kaplan

www.ukam.org

/UKAMistanbul

/Uluslararası Kültürel Araştırmalar Merkezi

Alevilik Söyleşileri

Cafer Solgun

Proje Koordinatörü: Prof. Dr. İlhan Kaya

Söyleşiyi Yapanlar: Enver Yalçın, Abdurrahman Kaplan

UKAM YAYINLARI

SÖYLEŞİ NO: 8

KAPAK TASARIMI ve MİZANPAJ: Hamdi Alanay

Maltepe Mah. Edirne Çırpıcı Yolu Sok. No: 5/2B, Mira Rezidans, Zeytinburnu, İstanbul
TÜRKİYE

Telefon: +90 212 247 06 82 Faks: +90 212 247 06 81

E-Posta: info@ukam.org

Copyright © Eylül 2015 UKAM

Bu analizde yer alan görüşler bir kurum olarak UKAM'ın görüşleri ile birebir örtüşmeyebilir.

www.ukam.org

SUNUŞ.....	4
NEDEN CAFER SOLGUN?.....	6
ALEVİLİK SÖYLEŞİSİ.....	7
PROJE KOORDİNATÖRÜ ve SÖYLEŞİYİ YAPANLAR	16

| Alevilik Söyleşileri

Türkiye, yıllarca çoğulcu bir demokratik sistem inşa edemeyişinin sancılarını yaşadı. Değişen bağlam ve aktörlere rağmen, hala bu sancıları yaşamaya devam etmektedir. Çoğulcu ve adil olmayan bir anlayışın, toplumsal barışı inşa etmesi mümkün değildir. Türkiye’de tekçi ve otoriter devlet anlayışı, farklılıkları hep tehdit olarak gördü. Sistemli olarak ya asimile etmeye ya da baskılarla sindirmeye çalıştı. Herkese belli bir kısım anlayış ve pratikleri dayattı. Otoriter laiklik, milliyetçilik ve Sünnilik olarak ortaya çıkan bu anlayış ve pratikler, devlet zoruyla farklılıkları bastırdı ve çeşitliliği topluma tehdit olarak algılatı. Farklı kimlik ve aidiyetlere yaşam hakkı tanıma konusunda hiçbir zaman istekli olmadı. Yeri geldi laiklik, yeri geldi milliyetçilik, yeri geldi Sünni İslamcılık devreye girdi ve farklı toplumsal kesimleri dışladı.

Otoriter laiklik, dini bireysel yaşam alanına hapsederek; dindarları sosyal ve kamusal alandan uzaklaştırmaya çalıştı. Milliyetçilik, etnik ve kültürel talepleri bölücülük sayarak, şiddetle mukabelede bulundu. Devlet, Sünniliği ana akım din pratiği olarak benimseyerek, oluşturduğu kurumsal yapılarla dini kontrol etmeye çalıştı. Toplumun her kesiminin vergileri ile hizmet veren Diyanet İşleri Başkanlığı, Sünni arzu ve pratiklerine cevap veren bir hizmet anlayışıyla hareket etti. Diyanet İşleri Başkanlığı bir yandan Sünniliği bir norm inanç yorumu olarak topluma algılatırken, diğer yandan Sünnilerin devlete sadakatini sağlamanın aracı oldu. Bu kurumsal yapı, zihinsel arkaplan ve pratikler, diğer mezhep ve inançları kabul etmekte her zaman sorunlar yaşadı. İnanç ve mezhepsel farklılıkları tehdit olarak gördü ve dışladı. Çoğulcu bir anlayış geliştiremedi.

Türkiye’de farklı kimlik, inanç ve yaşam tarzları her zaman iktidar mücadelelerinin aracı oldu. İnsanın biricikliğini merkeze alan, farklılıkları yadsımayan, fırsat eşitliği sağlayan adil bir sistem inşa etmekte maalesef başarılı olamadı Türkiye. Hakları ihlal edilen, kimlikleriyle kabul edilmeyen, kültürleri ile var olamayan, sosyal olarak dışlanan kesimlerle empati yapamayan farklı toplumsal kesimler, çoğu zaman siyasi mücadele ve iktidar savaşlarında da taraf olarak, toplumsal gerilimlerin ve ayrımların parçası oldu. Hâlbuki savunmamız gereken partizan ve benmerkezci anlayışlar değil. Sadece kendi hak ve özgürlüklerimizi savunarak ve toplumsal eşitsizlik ve ayrımcılıklara göz yumarak, kendi hak ve özgürlüklerimizi güvence altına alamayız. Yapmamız gereken hepimizi güvence altına alacak ve toplumsal adaleti sağlayacak çoğulcu ve demokratik bir sistem inşa etmektir. Bunu henüz başaramadık. Yakın vadede başaracağı da benzemiyoruz.

Türkiye’de toplumsal ve siyasi kutuplaşmalar, gerilimler ve ötekileştirmeler, beraber yaşamayı giderek zorlaştıran bir hüviyet arz etmektedir. Artan kutuplaşma, radikal eğilimleri güçlendirmekte ve uzlaşılı kültürünü yok etmektedir. Çoğunlukçu anlayış ve söylemler, farklılıkların ifadesini güçleştirmektedir. Yıllarca hakları ihlal edilen “dindar” Sünniler, iktidara geldiklerinde daha çoğulcu ve demokratik bir Türkiye inşa edemediler. Kendileri dışındaki kimlik ve anlayışları anlayamadılar ve hoşgörüsüyle karşılayamadılar. Siyasi çoğunluk elde etmeyi, iktidarın paylaşılabilirliğine yordular. Farklı kültürel anlayış ve pratikleri kucaklama konusunda otoriter Kemalistlerden daha iyi bir sınav sergilemediler. Otoriter laiklerden daha demokratik ve daha adil olduklarını gösteremediler. Alevilerin ve gayrimüslimlerin taleplerini karşılamada isteksiz davrandılar. Milliyetçiler, Kürtlerin kimlik ve tanınma mücadelelerini anlamadılar. Dil ve kültürlerini öğrenme ve yaşatma arzusunu bölücülük olarak algıladılar. Ancak şiddetle bastırmaya çalıştıkları kimlik ve aidiyetler yok olmadılar. Daha radikal bir biçimde geri döndüler.

Alevilik, bugün Türkiye’de farklı bir deneyim yaşamaktadır. Aleviler, cumhuriyet tarihi boyunca ilk kez toplumsal ve siyasi olarak dini tonu yüksek ve siyasi olarak güçlü bir Sünni İslam iktidarına tanıklık etmektedirler. Bugün Sünnilik hem geniş toplumsal kesimin hem de kamu otoritesini kullananların temel inanç pratiğini oluşturmaktadır. Cumhuriyet tarihi boyunca Aleviler her ne kadar sayıca az olsalar da, Cumhuriyet ideolojisi ile geliştirdikleri ilişkiler, onları laik iktidarın parçası yapmıştı. Bugün artık o olanağa sahip değildir. Hem toplumsal çoğunluğun

hem de siyasi iktidarın muhalefeti konumundalar. "Dindar" Sünniler, geçmişteki dışlanmalarının aktörlerinden biri olarak gördükleri Alevilerle yeni bir ilişki biçimi yaşamaktadırlar. İktidar değişiminin yaşandığı ve yeni toplumsal gerilim alanlarının oluştuğu bu süreçte, UKAM olarak Türkiye'de Alevilik konusunu irdelemek istedik. Hem Alevi kanaat önderleri hem de Aleviliği çalیشان entelektüellerle görüşerek geçmişin hafızasını, Aleviliğin pratiklerini ve AK Parti iktidarı ile oluşan yeni sosyal ve siyasal bağlamı konuşmak istedik. Alevilik ve AK Parti iktidarı ile oluşan yeni bağlam konusunda, söz söyleyebilecek konumda olan aydınlarla yapılan bu söyleşi serisini beğeni ile takip edeceğinizi umuyoruz.

UKAM Başkanı
Prof. Dr. İlhan KAYA

| NEDEN CAFER SOLGUN?

Cafer Solgun, 1962 yılında Dersimli bir ailenin çocuğu olarak Elazığ'da doğdu. İlk ve orta öğrenimini Elazığ'da tamamladı. Solgun, siyasi nedenlerden dolayı çeşitli dönemlerde uzun süre (17.5 yıl) hapiste kaldı. 1978 yılında ilk defa tutuklanıp işkence gördüğünde, henüz lise öğrencisiydi. Çeşitli medya organlarında çalışan Solgun, Uluslararası PEN Kulübü Türkiye Merkezi üyesidir. Türkiye'de sağlıklı ve işleyen bir demokratikleşmenin ancak geçmişle yüzleşme ile mümkün olacağı düşüncesini paylaşan bir grup gazeteci, akademisyen, yazar ve sivil toplum aktivistiyle birlikte 2007 yılında Toplumsal Olayları Araştırma ve Yüzleşme Derneği'ni (Yüzleşme Derneği) kurdu. Halen bu derneğin başkanlığını yapmakta, Meydan ve Today's Zaman gazetelerinde köşe yazarlığı yapmaktadır. Alevilerin Kemalizm'le İmtihanı, Dersim Dersim, Gayriresmi Cumhuriyet, Alevi Sorunu: Nereden Nereye gibi kitaplar Cafer Solgun'un çalışmalarından sadece bazılarıdır. Alevi sorunu konusunda görüşlerine en sık başvuru alan entelektüellerden biri olan Cafer Solgun, bu meselenin her zaman önemli akıllarından biri oldu. Cafer Solgun, kendisi ile yaptığımız bu söyleşide Aleviliğe dair düşüncelerini açık yüreklilikle paylaştı. Aleviliğin, Anadolu coğrafyasına özgü bir inanç grubu olmasına rağmen ne olduğu belirsiz bir şeymiş gibi gösterilmesinin büyük bir haksızlık olduğunu belirten Solgun, Alevi meselesinin toplumsal bir yüzleşme meselesi olduğunu altını çizdi. Diyanet İşleri Başkanlığı'nı, Alevilerin maruz kaldığı ayrımcılığın sembolü olarak gören ve sorunun çözümünde engel teşkil ettiğini belirten Cafer Solgun, temel hak ve özgürlükleri benimseyen ve bunu bir anayasal belge haline getiren bir devlet anlayışının ülkedeki bütün sorunları çözeceğine inanıyor. Cafer Solgun'un önemli tespitleri ile dolu bu söyleşiyi ilginize sunuyoruz.

| **Aleviliği nasıl tanımlıyorsunuz?**

Alevilik, Anadolu coğrafyasına özgü bir inanç grubu. Yani mezhep olarak tanımlanacak özelliklerden fazlasını barındıran; ama din olarak da tanımlamanın oldukça abartılı olacağı, İslamiyet ile ilişkili ama aynı zamanda kendi bünyesinde İslam öncesi bazı inançların etkilerini, ritüelleri barındıran, bağdaştırmacı bir inanç grubu. Böyle bir özelliği var. Aleviliğin tanımlanması konusunda hemen bütün Alevilerin son derece hassas oldukları bilinen bir şey. Bu hassasiyetin nedenleri var tabii ki. Alevilik, bu coğrafyada uzun yıllardan beri zor şartlar altında olmasına rağmen kendi içerisinde yaşatılmış olan bir inanç. Yani toplumun diğer kesimleri ile bu anlamda çok fazla alışveriş olmamış.

Alevilik, Anadolu coğrafyasına özgü bir inanç grubu.

Bunun da en büyük nedeni Yavuz Sultan Selim'in halifeliği bu topraklara getirmesi ve Sünni İslam'ın, devletin bir tür resmi din haline getirilmesi. Böylece, İslamiyetin diğer yorumları bir anda "sorun" haline getiriliyor. Bunlardan biri de Alevilik.

| **Alevilik, neden sorun haline getiriliyor?**

Çünkü Anadolu coğrafyasında Alevi-Bektaşî inancı oldukça yaygın. Bugün kendisini Sünni olarak tanımlayanların çoğuna biraz yakından baktığınız zaman -çok yakın zamanlardan bahsediyorum- birçoğunun Alevi kökenli olduğunu görürsünüz. Ciddi bir asimilasyon ve baskı politikası nedeni ile kendisini gizlemiş. Tanıdığım arkadaşlarım var. Yani Sünni-dindar-muhafazakar ama diyor ki; "Babaannem Aleviydi. Dedem Aleviymiş ama ben sonradan öğrendim" diyen insanlar var. 15-16. yüzyıllardan bahsetmiyorum. Günümüzden bahsediyorum. Bu süreç içerisinde Alevilerin maruz kaldığı ciddi bir baskı ve asimilasyon söz konusu. Yani Alevileri tanımlama konusunda devletin birinci dereceden baskıcı, asimilasyoncu bir rolü olmuş. Aleviliği değil İslam'ın başka bir yorumunu konuşacak olsaydık onun için de benzer şeyleri söyleyebilirdik. Devlet, Alevileri kötüleyen, olumsuzlayan bir yorum yapıyor. İnançlı insanlar da eskiden Şeyhülislam'a, bugün de Diyanet'e inanıyor.

| **Bu Aleviler'de nasıl bir duygu oluşturuyor?**

Aleviler, bu yorumları duyuyor, biliyor. Bu yüzden kendisine olumsuz baktığını bildiği insanlar ile tartışmak, Alevilerin tabii ki zoruna gidiyor. Yani tanımlama konusundaki hassasiyetleri bu durumdan ileri geliyor. O kadar enteresan durumlar oluyor ki; mesela birkaç sene önce bir televizyon programında -adını söylemeyeceğim- moderatör, kendisinin de Alevi olduğunu söylüyor. Ama Alevilik ile ilgili beş dakika konuşacak bilgisi yok. Alevi camiasından farklı isimleri toplaması, ilk olarak; "Siz Allah'a inanıyor musunuz?" diye soruyor. Böyle saçmalık olabilir mi?

| **Neden?**

Daha Alevilerin inancından bile haberi yok. Alevilik, bir inanç grubudur. Aleviliğin tanımı ile ilgili bazı Alevilerin benim de uçuk gördüğüm bir takım yorumları var. Ama buradan hareketle, Aleviliğin ne olduğu belirsiz bir şeymiş gibi gösterilmesi de büyük bir haksızlıktır. Siz sormadan ben söyleyeyim: Alevilik ile ilgili tanımlamalar, sadece toplum açısından değil Aleviler açısından da söylemek gerekirse farklı yorum ve görüşler barındırıyor. Buna şaşırılmam gerekiyor. Çünkü yüzyıllardır yasak olan, açıkça, serbestçe yaşanamayan bir inanç grubundan bahsediyoruz. Aleviler bu topraklarda hâlâ resmen tanınmayan -yasaklı sözcüğünü kullanmayayım- bir inanç

Alevilerin benim de uçuk gördüğüm bir takım yorumları var. Ama buradan hareketle, Aleviliğin ne olduğu belirsiz bir şeymiş gibi gösterilmesi de büyük bir haksızlıktır.

grubu. Bugün bile. Alevilik meselesinin bu kadar konuşulduğu bugün bile, devletin tanımadığı bir inanç grubu. Aleviler yavaş, baskı, asimilasyondan dolayı genellikle Anadolu coğrafyasının kırsal kesimlerinde yaşayan insanlar oldukları için birbirleri ile iletişime geçememiş. Ben Dersimli Kürt Alevisiyim. Dersim dağ, taş olan, bilmeyen için ürkütücü bir yerdir. Biz severiz ama başkası ürker. Ama Çorum'da Tokat'ta, Balıkesir'de, Hataş'da da yaşayan Aleviler var. Fakat bunların birbirleri ile dinî, siyasi ya da daha farklı bir iletişimi olmamış. Bu nedenle insanlar, inançlarını kendi yaşadıkları toprak parçasının özellikleri ile bağdaştırarak yaşamışlar. Mesela bazı yerlerde Alevilik, İslam'dan çok fazla etkilenmiştir. Bazı yerlerde ise İslam öncesi inançların ritüellerinden etkilenmiştir. Bu durumdan her Alevi'nin haberi yok. Fakat temel referansları tabii ki aynıdır.

| **Dersim'de bu nasıl olmuş?**

Biz Dersim'de yaşıyoruz. Dersim sarp bir coğrafya. İnsanların yaşamaları açısından zor bir coğrafya. Atalarımız, orada yaşamaların yolunu dağa, taşa kutsal anlamlar atfederek bulmuşlar. Bizde nerede ise her dağın bir efsanesi vardır. Her su kaynağının efsanesi vardır. Evliyalar ile özdeşleştirmişlerdir. Ama ben nasıl gidip Çorum'daki Aleviye Munzur Baba'dan bahsedeyim ya da bizim Hızır'ımız farklıdır diyeyim? Aleviler neden farklı şeyler söylüyorlar. Çünkü hiçbir zaman inançlarını rahatça yaşayıp, anlatamadılar. Bunu hatırlatmakta fayda var. Ben Alevilik ile ilgili teolojik tartışmalara girmemeye özen gösteren biriyim. Az önce söylediğim nedenlerden dolayı. Çünkü ben bir şey dediğimde asıl tartışmamız gereken konunun bağlamından kopmuş olma riski var. Bu nedenle meselenin inanç boyutunu çok fazla öne çıkarmak istemiyorum. Yani Alevilik, egemen İslam anlayışına, Emevi İslamı'na karşı bir direniştir. Ne İslam mezhebidir ne de İslam'dan büsbütün ayrılmıştır. Ayrı bir din gibi de değerlendirmek gerekir.

| **Şiîlik ve Sünnilik ile karşılaştırıldığında Alevilik nerede duruyor?**

Ortada duruyor denilebilir. Tabii Alevilik, referans olarak Ehlibeyti aldığı için Şiîliğe daha yakın olması gerekir diye düşünülüyor. Ancak tarihleri öyle seyretmemiş. Sünnilik ve Şiîlik arasında durduğu için ortada demek daha doğru olur. Şiîliğin Ehlibeyti referans alan inançları, önemli bir ortak noktadır. Ama bizim insanlarımız İran'a sempati ile bakmazlar.

| **Aleviliğin felsefesinden biraz bahseder misiniz?**

Aleviliğin çok ciddi, köklü bir felsefesi var. İnsani değerlere, temiz ahlaka değer veren, iyi insan olarak yaşamaya önem veren, sadece insana değil doğaya ve doğadaki diğer canlılara da değer veren bir felsefesi vardır. Hiç kimseyi inancı, etnisitesi, rengi, dili ya da başka bir farklılığın-dan dolayı kendisinden üstün ya da aşağı görmez. Herkesi eşit görür. İnsani bir bakış açısı vardır. Bağnaz, uç diyebileğimiz kalıplar, dogmalar yoktur.

| **Örneklendirebilir misiniz?**

Mesela Alevilikte kafir diye bir kavram yoktur. Dersim ve çevresinde uzun yıllar Ermeniler ile beraber yaşadık. Ermeniler, "Bize Ermeniliğimizi siz unutturmadingiz" derler. Başka yerde Ermeni

Mesela Alevilikte kafir diye bir kavram yoktur. Dersim ve çevresinde uzun yıllar Ermeniler ile beraber yaşadık. Ermeniler, "Bize Ermeniliğimizi siz unutturmadingiz" derler.

olmak bela, çile iken Dersim'de Ermeni olmak dert değil. Ermeni isen inancın farklı ise farklıdır. Önemsenen bir şey değil. Yani insana dayalı, insani değerleri önemseyen bir yaklaşım vardır. İbadet konusunda da böyledir. Yazılı çizili şeylerden ziyade sözlü bir nasihat geleneği vardır. Yüzyıllardır bizim ulu ozanlarımız ve onların sesleri, nefesleri, deyişleri ile günümüze kadar gelen nasihatler vardır. İyilik, güzellik nasihat edilir. Yalan, kötülük, hırsızlık, arsızlık gibi şeylerden uzak durulması nasihat edilir. Eline, beline, diline sahip olma sözü ile özetlenebilecek bir felsefesi vardır.

| **Dersim'deki Alevi inancında doğa önemli bir paya sahip galiba?**

Az önce de dediğim gibi bizim inancımız doğa ile şekillenmiştir. Mesela biz Dersim'de her sabah güneş duası yapardık. Kıрманçı bir duadır. Her sabah bir şükür duası gibi yapardık. Yani bugün de yeni bir güne başlamak nasip oldu anlamında bir duadır. O duada; "Önce darda, zorda olana ver. Kurda, kuşa ver. Verecek başka bir şey kaldı ise bana da ver" denir. Kendisini en son sıraya koyar. Aleviliğin felsefesini en iyi anlatan dualardan biri budur.

| **Sizce Türkiye'deki Alevilerin temel sorunları nelerdir?**

Alevilik çok dallı, budaklı bir mesele. Ancak açıkca görüldüğü üzere Alevilerin en büyük sorunu inanç ve ibadetlerinin devlet tarafından tanınmıyor olmasıdır. Bu da eşittir, cemevlerinin ibadethane statüsünde tanınmamasıdır. Bu, Alevilerin tümünün arkasında durduğu bir talep. Diyanet İşleri Başkanlığı (DİB), Alevilerin maruz kaldığı ayrımcılığın sembolüdür. Çünkü Aleviler ile ilgili bir konu olduğunda, mesela eski Meclis Başkanı Cemil Çiçek "Cemevi açılın mı" diye DİB'e sorduğunda, DİB başkanı "Öyle bir şey olmaz. İslamiyet'in tek ibadethanesi camidir" diye fetva veriyor. Bu durum eleştirilince de, "Kime soracaktık. Meteorolojiye mi soracaktık. Elbette bu konuyu DİB'e sormamız gerekiyordu" demişti. Bakış açısındaki problem bu cümlede yatıyor. Diyanet'e sormayacaksınız. Diyanet tanımıyor çünkü. Diyanet devlet kurumu olduğu için senin istediğin şekilde konuşuyor. Yani mevcut DİB statüsü, Alevilerin en büyük sorunlarından bir tanesidir. Bunlar görünen boyutu ile en büyük sorunlardır. Mutlaka gerekli diğer reformlar ile beraber bunların yasal boyutu ile karşılanması gerekiyor. Aynı zamanda bunlar, üzerinde pazarlık yapılmaması gereken konular. Mesela Türkiye'de yaşayan kimine göre on, kimine göre yirmi milyon ile ifade edilen bir grup insan, bunu böyle gördüğünü deklare ediyor. Neyin pazarlığını, tartışmasını yapacaksınız.

| **Siz devletin bu konuda taraf olmasını sorunlu buluyor musunuz?**

Demokratik, laik olduğunu iddia eden bir devletin, insanların inançlarını, ibadetlerini tarif etme hakkı da, yetkisi de, haddi de yoktur. Evveliyatı yüzyıllara dayanan bir sorundan bahsediyoruz. Alevi meselesi aynı zamanda bir yüzleşme meselesi. Toplumsal bir yüzleşme meselesi. Toplumda, her meselenin konuşulabildiği bugün bile Aleviler söz konusu olunca çok iğrenç önyargılara sahip olan insanların varlığını görüyoruz. Böyle bir şekillenmeye maruz kalmışlar. Yani

devlet kulağına yüzyıllardır böyle fısıldıyor. Okulda din dersinde öğretmeni bir şeyler söylüyor. Mahallede zaten böyle konuşuluyor. Yani böyle köklü bir problem var. Aleviler ile ilgili bu önyargıların aşılması şart. Siyasilerin çok sevdiği bir laf vardır: “Biz bin yıldır beraberiz. Kardeşiz. Etle tirmak gibiyiz”. Alevilerin neye inandığını bile bilmeyen bir kardeşlik nasıl oluyor!

| **Sünni din adamları Aleviği bilmiyor mu?**

Alevi çalıştayları olduğu zaman, bir-iki tanesine davet edildiğim için ben de katılmışım. Kırk küsur sene DİB bünyesinde -başkanlık dahil- çalışmış biri “Ben Aleviliği bilmiyorum” diyor. Bunu söylerken yüzünün kızarması gerekiyor. Güya din-iman ile ilgili bir kurumun başkanlığını yapmışsın. Meraktan da olsa insan bir bakar. Buradan ileri gelen önyargının giderilmesi, yapılması gereken bazı yasal reformlar kadar önemli.

| **Bu konuda devletten beklememiz gereken ne?**

Devleti yönetenlere yöneltmemiz gereken, onları yönlendirmemiz gereken başka talepler de var. Mesela Madımak Olayı, bunlardan biridir. Hâla anlaşılamiyor. Madımak'ta bir katliam oldu. Kimisi orasının bir utanç müzesi, kimisi yüzleşme müzesi, kimisi barış ve kardeşlik müzesi olması gerektiğini söylüyor. Velhasıl orasının bir müze olması talebi var. Şimdi bu sembolik bir şey. Olsa ne olacak denilebilir.

Alevilerin katliam olarak anımsadığı bir kentte, katliamın yapıldığı yerin, devletin öncülüğünde müze yapılacak olması Alevilerdeki derin güven bunalımının tamir edilmesine yardımcı olacak.

Ancak olursa, önemli bir sembolik adım atılmış olacak. Alevilerin katliam olarak anımsadığı bir kentte, katliamın yapıldığı yerin, devletin öncülüğünde müze yapılacak olması Alevilerdeki derin güven bunalımının tamir edilmesine yardımcı olacak.

Maraş, Çorum katliamları var. Bunların hiçbirinin gerçek anlamda faili bulunmadı. Aleviler, kin tutan insanlar değil. Yani 70'lerdeki olayların sorumlularını bulalım asalım gibi bir dertleri yok. Devlet, bu dosyaların kapaklarını açıp, “bu olaylar darbe yolunu açmak için tertiplenmiş, mezhep çatışmasına yol açmak için yapılmış olaylar” gibi bir anlayış ile bu olayların üzerine gitmiş olsaydı, Alevilerdeki güven bunalımını tedavi

edecekti. Bu arada toplumun geri kalanında da bir bilinç tazelenmesine neden olacak. Bu nedenle, meselenin toplumsal bir yüzleşme olarak görülmesi gereken bir boyutu da var.

| **Geçmiş ile kıyaslandığında son 15 yılda Aleviler için ne değişti?**

Bazı açılardan değişti. Ancak bazı açılardan daha ağırlaştı. Öncelikle, konu ile ilgisiz gibi durbabilir; ama şunu tespit etmek lazım. Yaşadığımız dünyada bir etnik grubun ya da bir inanç grubunun tanınmaması gibi bir şey kabul edilemez. Demokratik olduğunu iddia eden bir devlette, hiçbir şekilde kabul edilemez. Türkiye'nin altında imzasının bulunduğu İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nden, AB Sözleşmesi'ne kadar pek çok uluslararası belgede din ve inanç özgürlüğü, yasalar önündeki eşitlik uluslararası hukuk tarafından güvence altına alınmıştır. Türkiye gibi pek çok devlet, bu sözleşmelere imza atmıştır. Bu, yaşadığımız çağın bir gereğidir. Bu anlamda, 2015 Türkiye'sinde Kürt sorunu, Alevi sorunu demek insanın tüylerini diken diken ediyor. Niye Kürt sorunu, Alevi sorunu olsun. Ancak yaşadığımız durum bu.

AK Parti iktidarı ile ne oldu?

2000'li yıllarda, yani AKP'nin iktidara geldiği yıllarda, inkar politikasına dayalı partilerin, statükocu partilerin, Türkiye'ye vereceği hiçbir şey kalmamıştı. Türkiye toplumunun, yeni bir sese, yeni soluğa, yeni bir siyaset anlayışına ihtiyacı vardı. Devlet demeyen, kutsal devletin menfaatleri demeyen, değişimden, yenilenmeden, sorunların çözümünden bahseden yeni bir siyaset anlayışına ihtiyaç vardı. AKP, bu ihtiyacı temsil etme iddiası ile ortaya çıktığı için yeni bir parti olmasına rağmen büyük bir rağbet gördü. Milli görüş geleneğinden geliyor; ama "biz gömlek değiştirdik" falan dediler. Altı-yedi ay sonra yapılan seçimlerde yüzde 35 oyu alarak, tek başına iktidar oldu. AKP, Türkiye'nin yenilenmeye duyduğu ihtiyacın bir ürünüdür. AKP, ilk iki döneminde bu ihtiyacı gören bir duruş sergiledi. Hükümet olmasına rağmen, katıldığı seçimleri kazanmasına rağmen kamuoyunda, devlet ile mücadele eden bir parti görünümündeydi. Askeri vasaletle karşı duruyordu. Kürt sorunu benim sorunum diyordu. Hak, hukuk ve özgürlüklerden bahsediyordu. AB'ye girmekten bahsediyordu. AB'ye girmek için yapılması gereken reformları yapmaya çalışıyordu. Sağcı ve muhafazakar bir yapısının olması, onun değişimci yönünü görmemizi engellemez. Katı bir ideolojiye sahip bir parti değildi. İlk iki döneminde.

Bunların Alevi meselesine bakan yanı nedir?

Alevi meselesinin görünür hale gelmesinin tarihi 1990'lı yıllardan başlar. Biraz daha zorlarsak 1980'li yılların sonlarından başlar. Ama Alevi meselesinin artık bir çözüm gerektiren mesele olarak gündem olması 2000'li yıllarda söz konusu olmuştur. Yani 2007 yılının sonlarında o zamanlarda bir Alevi açılımı söz konusu oldu. Olaylı bir Muharrem İftarı falan oldu. Zaten böyle bir olay ile açılım olmaz; ama biz buna bir jest diyelim. Gerisi gelecek dendi. İki yıl sonra gerisi Alevi çalıştayları şeklinde geldi. Yani yaklaşık bir buçuk iki yıl boyunca yedi çalıştay düzenlendi. Başka yan toplantılar yapıldı. Konu ile ilgili ve ilgisiz yüzlerce insanı davet edip dinlediler. Bu mesele uzadıkça gevşedi, sündürüldü. Şahsen ben bunu gördüm. Zaten birçok Alevi kurumu da bu protesto tutumu almıştı. "Taleplerimiz belli, niye uzatıyorsunuz, yapacaksanız yapın" diye. Ben, yine de o sürece bir şans verilmesi gerektiğini düşündüm.

Siz işin çıkmaza girdiğini ne zaman gördünüz?

Önce bir ön rapor, hemen peşinden de bir nihai rapor çıkarıldı. Necdet Subaşı da arkadaşım dır. Değerli ve vicdanlı bir insandır. Söyleyeceklerim onun kişiliği ile ilgili değildir. Ama o rapor tam bir hayal kırıklığı, tam bir "Alevi açılımı neden olmaz" sorusuna cevaplar arayan nitelikteydi. Ben ön raporu gördüğümde, "Alevi açılımında eksen kayması" başlığıyla bir yazı yazmıştım. Harbinden de öyleydi. "Bir sorun var, sorunun mağdurları var, işi nasıl çözebiliriz" diye toplanmışsınız. Ancak sorun ve sorunun mağdurlarını bir kenara koyup, "biz bu mağdurların istediklerini yaparsak çok kötü olur" deme noktasına gelmişsiniz.

Alevi camiasının çalıştaylara yaklaşımı nasıldı? Destekliyorlar mıydı?

Alevi camiasında, Alevi çalıştayları süresince kafası karışık olmakla beraber temkinli bir iyimserlik vardı. Temkinli bir umut da vardı. Örneğin benim gibi insanlar şunu diyordu: "İslamcı olduğunu iddia eden bir partinin bu meseleyi çözmesi daha kıymetli bir şeydir". Çünkü az önce

anlattığım meselenin toplumsal yüzleşme boyutuna da katkı koyacak bir şeydir. Yani İslamcı bir parti, Alevilerin taleplerini tanıyıp yerine getirirse bu Sünni çoğunlukta da kabul görecektir ve önyargıların kırılmasına ciddi bir şekilde hizmet edecek bir etki yaratır, diye bakıyordum.

| Bu çalıştayların Alevilere somut sonuçları oldu mu?

O nihai rapor yayınlandı. Peki sonra? Sonrası yok işte, hepsi bu kadar. Alevi açılımı Alevi çalıştayları ile bitti. En olabilecek şeyleri bile yapmadılar. Örneğin Madımak Otel'i'ni bir müze haline dönüştürebilirlerdi. Bırakın Diyanet'in kaldırılmasını, bırakın din dersinin zorunlu olmaktan çıkarılmasını, bunu dahi yapmadılar. Sonrasında Alevi açılımı ile ilgili kayda değer hiçbir şey gündeme gelmedi. Sadece seçim öncesi dönemlerde yandaş medya olarak tabir edilen medyada Alevi açılımı raftan indiriliyor gibi haberler görüyoruz. Sonrası gelmiyor. Siyaseten iş görüyor diye neredeyse her sene hükümet bir Dersim tartışması açıyor; ama Dersim'e Dersim adını bile vermiyor. Yer isimlerinin hiçbirinin iadesi yapılmadı. Demek istediğim Alevi açılımı sayın AKP hükümetinin üçüncü döneminde gündemden çıktı.

| Neden çıktı?

AKP, iktidarının üçüncü döneminde kutuplaşmadan iktidar devşiren bir siyasi taktiği esas almaya başladı. "Aleviler azınlık, Sünniler çoğunluk olduğu müddetçe bu kutuplaşma kötü bir şey değil" gibi son derece tehlikeli bir yaklaşımı benimsemeye başladı. Toplumda öyle bir algı yaratmaya çalıştı ki; "Aleviler CHP'ye oy vermeye devam etsinler, onların oylarına ihtiyacım yok". CHP Alevi partisi, AKP'de Sünni partisi olarak kabul edilsin, topluma bu mesajı verdi. Bu algı başarılı olmuş olsa -basitleştirerek anlatacak olursak- ben yüz sene daha iktidar olurum gibi bir yaklaşım içerisine girdi. Şimdi böyle bir yaklaşım içerisine girince niye Alevi açılımı yapsın, gerek kalmadı. Nitekim de yapmıyor. Toplumda tam tersine bazen açıktan bazen dolaylı yollardan manipülasyonlarla Aleviler ile ilgili önyargılara, yeni önyargıların eklenmesine yol açtı. Şu an bir takım bağınaz AKP destekçilerinin gözünde Alevi eşittir DHKP-C'li falan.

| O dönemde hükümet yetkilileri genellikle şunu dile getiriyorlardı; Alevilerin ortak talebi yok. Alevilerin kendi içerisindeki talepleri çok mu farklıydı?

Bunu ben de bizzat bakan, milletvekili gibi kişilerden duydum. Bundan daha çirkin bir demagoji olamaz. Biz, din ve inanç özgürlüğünden bahsediyoruz. Bizim birbirimizle anlaşıp anlaşamamamız seni niye ilgilendiriyor? Yani Alevilerin kendi içerisinde kırk parça mı, kırk bin parça mı olduğu Alevilerin sorunudur. Bu sorunu halledebilirler mi, halledemezler mi bu da Alevilerin sorunudur. Bütün Alevilerin, cemevinin ibadethane olarak tanınmasıyla ilgili ortak bir talebi var. Yine zorunlu din dersleri konusunda, Diyanet konusunda bir takım nüans farklılıkları olsa bile ortak talepler var. Daha ne istiyorsun sen bizden diye sormak lazım.

Bütün Alevilerin, cemevinin ibadethane olarak tanınmasıyla ilgili ortak bir talebi var.

| **En azından bu talepler noktasında birşeyler yapılabilir mi diyorsunuz?**

Öyle diyorsun ama "Alevilik İslam içi mi İslam dışı mı" diyorlar. Sana ne? Ben bunun tartışmasını seninle yapmaya gelmedim. Aleviliğin öyle olduğuna inanan da var böyle olduğuna inanan da var. Kişi olarak benim inancım öyle de olabilir, böyle de olabilir. Bunun cemevleri meselesiyle ne alakası olabilir, zorunlu din dersleriyle ne alakası var. Diyanet İşleri Başkanlığı'nın mevcut statüsüyle bir ayrımcılık kurumu olduğu gerçeğiyle ne alakası var. Tabii ki hiçbir alakası yok. Söz konusu olan, din, inanç ve ibadet özgürlüğü hakkının tanınmasıdır. Bu kadar açık, net ve yalın bir gerçek söz konusu olan. Bunları tartışmak, yargılamak, tasnif etmek devleti yönetenlerin işi değildir. Devleti yönetenlerin işi yol, su, elektrik, sağlık hizmetleri, güvenlik vb. ile ilgili kendilerine verdiğimiz vekâleti yerine getirmeleridir. Müslüman da olsa, Hristiyan da olsa, Alevi de olsa, ateist te olsa bu böyledir. Biz sana daha iyi hizmet için oy veriyoruz, vergi veriyoruz. Ayrımcılık yaparsın diye değil.

Türkiye gibi etnik, dilsel, inançsal çeşitliliğiyle anlamlı olan bir ülkede sen ayrımcılık yaparsan ne olur? Sorun olur, kutuplaşma olur.

Türkiye gibi etnik, dilsel, inançsal çeşitliliğiyle anlamlı olan bir ülkede sen ayrımcılık yaparsan ne olur? Sorun olur, kutuplaşma olur.

| **Bu sürecin ne gibi olumlu yönleri oldu?**

Alevilerin cemevleri bünyesinde örgütlenmeleri 90'lı yıllara dayanır. Devlet nezdinde cemevleri hâlâ dernek statüsündedir. 2000'li yıllarda bunun arttığını söyleyebiliriz. Ülke çapında esen reform, açılım -ki bir ara açılımlardan geçilmiyordu- hareketleri ile bu sayı arttı. O açılımcı dönemde elbette Alevi meselesi ve Alevilerin talepleri de gündeme geldi. Alevi meselesi konuşulur oldu. Mesele bütün çıplaklığıyla görünür hale geldi. Bu iyi bir şey elbette. Aynı zamanda kaçınılmaz da bir gelişmeydi. Bu AKP'nin bir marifeti değildi. Sorun 90'lı yıllardan bu yana ertelendi. Bu dönemde sorun görünür hale geldi ve aynı zamanda ağırlaştı. Bu da AKP'nin tutarsız ve kutuplaşmacı politikasının eseri. Aleviler kendilerini şu anda daha mağdur, daha mazlum hissediyorlar. Ayrımcılığa daha fazla uğradıklarını düşünüyorlar. Daha fazla kaygılılar ve endişeliler.

| **Alevilik meselesinde çoğu kez Sünnilerin sorunlu tutumlarını tartışıyoruz Peki, Alevilerin Sünniler ile ilişkilerinde Alevilere bakan yönü nedir?**

Alevi toplumunda da Sünnilere karşı ebetteki çok ciddi önyargılar var. Çok büyük korku ve tedirginlik duymaktadırlar.

| **Bu korku ve tedirginlik nereden geliyor?**

Sebebi, Sünnilerin çok yakın tarihlere kadar Aleviler üzerinden çok çabuk galeyana gelebilecek önyargılar besliyor olmalarıdır. Çorum, Maraş, Sivas sadece birkaç örnek. 2012 yılı Ramazanı'nda Malatya'nın bir beldesinde bir olay yaşandı. Bir tane manyak davulcu, hastası olan ve Alevi olduğunu bildiği bir evin önünde canhıraş davul çalıyor. Üçüncü gün adam dayanamıyor, "hastamız var biz de oruç tutmuyoruz zaten," diyor. Bunun üzerine davulcu koşma koşma beldenin

merkezine giderek "Aleviler oruca küfür etti" yaygarasını koparıyor. Böyle bir şey bırak Alevinin dilinden çıkması, aklından bile geçmez. Ramazana küfretmek, hakaret etmek böyle bir şey olmaz. Adamın söylediği, "evde hastamız var biz de tutmuyoruz zaten kendini boşuna yorma" ama o provokatör davulcu, Aleviler ramazana küfür ettiler deyince, beş yüz kişi o evin önünde toplandı ve evi yakmaya çalıştı. Şimdi Aleviler nasıl tedirgin olmasınlar. Bu tedirginliği yaşamak için Alevilerin illa orada yaşıyor olması gerekmez, İstanbul'daki Alevi de bunu görüyor, duyuyor. Bunu görünce ve duyunca da bunlar hiç değişmeyecek mi kaygısı içerisinde yaşıyorlar.

| Aleviler, 28 Şubat gibi süreçlerde nasıl bir demokrasi sınavı verdi. Demokrat bir tavır sergilediklerini düşünüyor musunuz?

Demokrat bir tavır sergileyemediler. Aleviler, darbelerden en çok zarar görmüş kesimdirler. Onun altını çizerek söylemek lazım çünkü genellikle solcudurlar. Sol da devletin resmi ideolojisinin olağan düşmanı, yani darbe sebebi. "Solcular azdı, darbe yapalım, memleketi uçurumdan kurtaralım" mantığı var. 28 Şubat'ta ilk defa darbenin yönü irtica diye bir şeye çevrildi. Açık ve dürüst konuşmak gerekirse Aleviler bundan gayet hoşnut oldu. Darbenin bu nitelikte gerçekleşmesinden çok da rahatsız olmadılar. Şimdi yüzleşme böyle bir şey işte. 2010 Şubatı'nda Aleviler ve Sünniler 28 Şubat darbesiyle yüzleşiyor başlığıyla bütün gün süren çok sayıda Alevi katılımcıların ve dindar Sünni kimliğiyle tanınan gazeteciler ve akademisyenlerin katıldığı bir panel gerçekleştirdik. Panelin önemli bir bölümü de forum idi. Şimdi o süreç, bunu yapmamıza imkân sağlayan bir süreçti ve insanlar birbirlerine karşı korkularını, tedirginliklerini, kaygılarını, önyargılarını yüksek sesle dile getirme noktasına geliyorlardı. Başörtülü bir arkadaşımız kalkıp "Ben cemevlerinin ibadethane statüsünde kabul edilmesi gerektiğini düşünüyorum.

28 Şubat'ta ilk defa darbenin yönü irtica diye bir şeye çevrildi. Açık ve dürüst konuşmak gerekirse Aleviler bundan gayet hoşnut oldu.

Bunu devletin tanımaması zorbalıktır" dediği zaman, Alevinin içindeki taş gibi önyargılar kırılıyor. Böyle düşünen Sünniler de varmış diye. Aynı şekilde bir Alevi genci kalkıp yani "28 Şubat müdahalesi olduğunda iyi ki oldu bunlar çok ileri gitmişlerdi diye düşündüğüm için şimdi hepimizden özür diliyorum" dediğinde de bir Sünni'nin bir dindar muhafazakârın kafasındaki bazı önyargılar yıkılıyor. Bunlar orducu, Kemalist, darbeci şeklinde birikmiş olan bazı önyargılar yıkılır. İşte bu süreç devam etseydi çok sağlıklı noktaya gelinebilecekti. Ama kesintiye uğradı.

Bunu devletin tanımaması zorbalıktır" dediği zaman, Alevinin içindeki taş gibi önyargılar kırılıyor. Böyle düşünen Sünniler de varmış diye. Aynı şekilde bir Alevi genci kalkıp yani "28 Şubat müdahalesi olduğunda iyi ki oldu bunlar çok ileri gitmişlerdi diye düşündüğüm için şimdi hepimizden özür diliyorum" dediğinde de bir Sünni'nin bir dindar muhafazakârın kafasındaki bazı önyargılar yıkılıyor. Bunlar orducu, Kemalist, darbeci şeklinde birikmiş olan bazı önyargılar yıkılır. İşte bu süreç devam etseydi çok sağlıklı noktaya gelinebilecekti. Ama kesintiye uğradı.

| Kürt siyasi hareketi ile Kürt Alevileri arasında nasıl bir ilişki var?

İnkâr ve mağduriyetten kaynaklanan ortak bir noktası var. Ama Alevi meselesi inançsal temeli olan bir sorun olduğu için çok daha eskiye giden bir eveliyatı var. Bir mağduriyet ve tanınmama noktasından ortak yönleri bulunan iki sorundur. Biraz daha yakından baktığımız zaman Kürtler Şafii ve dindar bir halktır. Az önce Sünniler deyip genelleyerek konuştuğumuz kaygıların birçoğuna onlar da sahip. Kürdistan'da yaşayan Alevilerin yaşadıkları yerler zaten sınırlıdır. Kendilerini çevreleyen diğer Kürt aşiretlerine karşı biraz tedirgin ve güvensiz olduklarını söylemek mümkün. Uzun yıllar böyle idi.

| Peki, bu durum değişti mi?

Son yıllarda bunun büyük ölçüde kırıldığını söylemek mümkün. Aleviler, Kürtlerin de mağdur bir halk olduğunu gördükçe, Kürtler de Alevilerin son derece haklı talepleri olmasına rağmen

talepleri yerine getirilmeyen bir toplum olduğunu gördükçe, biraz o mağduriyetlerin iki toplumu da birbirlerine yakınlaştırdıklarını söylemek mümkün. Ancak o önyargıların bütünüyle aşıldığını söyleyemeyiz. Bu, yine de önemli bir şey. Örneğin HDP bünyesinde siyaset yapan Aleviler var. HDP, yakın yıllarda -geçmiş yıllar diyemeyeceğim- bir nevi bu konudaki politikasızlığının, pratiksizliğinin öz eleştirisini veren çalışmalar yaptı. Kongreler, çalıştaylar, bildirgeler falan açıklandı. Alevi taleplerinin meşrutiyetinin altı çizildi ve bu taleplerin mücadelesini biz de vereceğiz gibi yaklaşımlar gösterildi. Bu anlamda son yıllarda Kürtlerin ve Alevilerin birbirlerine biraz daha yaklaştıklarını söylemek mümkündür. Önyargılar tamamen aşıldı diyemsek bile

| **Bütün Aleviler için bunu söylemek mümkün mü?**

Kürt Alevilerle Kürtler açısından bu yaklaşım çok daha belirgin. Örneğin Kürt Alevilerin yoğun yaşadıkları Dersim coğrafyasında, Kürt siyasi hareketi ile ilişkiler, yakınlaşmalar çok daha belirgin boyutta. Ama genel olarak Aleviler açısından da bunu söylemek mümkün. Karadeniz'de, Ege de yaşayan Alevilerin de Kürt sorununa, Kürtlerin taleplerine, Kürt siyasi hareketine yaklaşımlarında yer yer böyle MHP gibi refleks veren bir yaklaşımları var iken bugün ciddi bir değişime uğradığını söyleyebiliriz.

| **Kürt ve Türk Alevileri arasında nasıl bir ilişki var?**

Orada da öyle yer yer problemleri bir ilişki var. Aleviler açısından değil de bazı Alevi kurumları açısından empoze edilen bir görüş var. Ondan etkilenen insanlarda bir farklılık var. Bir de Kürt sorununun da etkilerini yansıtan boyutları var.

| **Devlet veya hükümet ne yaparsa Aleviler ve Kürtler mutlu olur?**

Temel hak ve özgürlükleri benimseyen ve bunu bir anayasal belge haline getiren bir devlet anlayışı bizim bütün sorunlarımızı çözer.

Bunun çok sihirli bir cevabı yok. Temel hak ve özgürlükleri benimseyen ve bunu bir anayasal belge haline getiren bir devlet anlayışı bizim bütün sorunlarımızı çözer. Kürt veya Alevi diye ismini anmasına da gerek yok. Bu topraklarda yaşayan herkes dilinde, imanında, inancında, etnik kimliğinde vb. özgürdür. Devlet de onlara hizmet etmekle yükümlü olan bir aygittir. Kutsal, soylu, tartışılmaz falan değildir. Temel hak ve özgürlükleri, insan onur ve haysiyetini benimseyen bir devlet anlayışı olarak devletin kendini yeniden yapılandırması halinde bizim ne Kürt sorunumuz ne de Alevi sorunumuz kalır.

| Proje Koordinatörü

Prof. Dr. İlhan Kaya

Yıldız Teknik Üniversitesi'nde öğretim üyesi olan İlhan Kaya, 1996 yılında kazandığı bir devlet bursuyla yüksek lisans ve doktorasını Amerika Birleşik Devletleri'nde yaptı. Kaya, Florida State University'de öğrenimine devam ettiği sırada, Birleşmiş Milletler, Florida Ekonomi Bakanlığı ve Florida Çevre Bakanlığı gibi kurumlarda kısa sürelerle çalıştı. ABD'de öğrenim gördüğü sırada, Florida State University ve Tallahassee Community College üniversitelerinde beş yıl boyunca çeşitli dersler veren Kaya, 2004 yılında Türkiye'ye döndü. Kaya, 2005-2013 tarihleri arasında Dicle Üniversitesi'nde öğretim üyesi olarak çalıştı ve burada akademik çalışmalarının yanında çeşitli idari görevlerde bulundu. 2013 yılında Yıldız Teknik Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri bölümüne geçen Kaya, sosyal teori, kimlik, mekan teorileri, uluslararası göç, coğrafi düşünce, seçim coğrafyası, Türkiye'de azınlıklar, Kürt sorunu, eğitim politikaları ve kimlik, Batı'daki Müslüman azınlıklar gibi konularda çalışmalar yürütmektedir. Kaya'nın, ulusal ve uluslararası dergilerde yayınlanmış çok sayıda makalesi ve ikisi İngilizce olmak üzere yayınlanmış birçok kitabı bulunmaktadır. Halen UKAM başkanı olan Kaya, aynı zamanda Coğrafyacılar Derneği genel sekreterliğini yürütmektedir.

@ilhankaya74

| Söyleşi Yapanlar

Enver Yalçın

Lisans eğitimini Boğaziçi Üniversitesi'nde tamamlayan Enver Yalçın, Yıldız Teknik Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Bölümü'nde yüksek lisans yapmaktadır. Kürt basın tarihi, modern Kürt aydınları ve Kürt milliyetçiliği gibi konular üzerine araştırmalarda bulunan Yalçın, 2013 yılından itibaren UKAM'da araştırma asistanı olarak çalışmaktadır.

@duzimani

Abdurrahman Kaplan

Lisans eğitimini İstanbul Üniversitesi'nde tamamlayan Abdurrahman Kaplan, Sakarya Üniversitesi'nde Orta Doğu Çalışmaları alanında yüksek lisans yapmaktadır. Kürt Tarihi, Kürt Dili ve Edebiyatı alanlarında çalışmalar yürütmekte ve UKAM'da araştırma asistanı olarak çalışmaktadır.

@a_kplng

© UKAM YAYINLARI EYLÜL 2015

Maltepe Mah. Edirne Çırpıcı Yolu Sok.
No: 5 / 2B Mira Rezidans Zeytinburnu, İSTANBUL
Tel: +90 212 2470682 Faks: +90 212 2470681
info@ukam.org www.ukam.org